

Heelstatstanken arbejder sig nu det foederative Element frem igennem det nuværende Ministerium. Ja det forekommer mig, som om den foederative Tanke arbejder sig frem med al sin Kraft paa Statsseenhedens Bekostning (Hør!). Jeg siger ikke, at det er Noget, Ministeriet vil; men der er Noget i Forholdene, der fremkalder en vis Betænkelse for, at dette foederative Element vil bevirke, at Heelstatstanken bliver til en Trestatstanke (Hør!). Ja deri ligger Faren, at Heelstatstanken skulde først træde frem som en Trestatstanke og maaffee derpaa som noget Dualistisk som et Slesvig-Holsteen. Dette vil naturligviis ikke træde saaledes reent frem, at Ministeriet reent ud erklærer: Vi opgibe en Heelstatstanke, og lave en Trestat, som vi knytte løst sammen, saa godt vi kunne, ved et Geheimetsraad; (Latter) men det kan og vil maaffee træde frem i den Maade, hvorpaa man vil ordne de enkelte Landsdeles Forsamling. Hvis man f. Ex. saaledes vilde opstille det Princip, at man først vilde gennemføre de enkelte Landsdeles Forsamling, udvikle deres Forsamlinger til lovgivende Forsamlinger og først derefter prøve paa at gennemføre Heelstatstanken, saa er man inde paa Trestatens Theori, saa har man opgivet Heelstatspolitiken (Hør!). Hvorfor? Fordi, naar man først udvikler de enkelte Dele til selvstandige Heelheder med lovgivende Magt, da gjør man det umuligt at gennemføre en Fællesforsamling (Hør!). Den ærede Udenrigsminister ryster paa Hovedet (Munterhed). Jeg tør maaffee antage det som et Tegns paa, at han indseer det Farlige i, om man gik denne Vej (Munterhed), og at det er langt fra Ministeriets Tanke at betrede denne Vej? Jeg skal imidlertid vise, hvorledes Forholdene let kunne bære hen dertil. Man vil

saaledes kunne sige — og man kan virkelig med et Skin af Retfærdighed gjøre dette gjældende —: „Her er nu denne danske Landsdeel, den har allerede en lovgivende Myndighed; er det da ikke retfærdigt og billigt, at man ogsaa giver de andre Landsdele en saadan lovgivende Selvstændighed?“ Man kan sige dette med et Skin af Retfærdighed; men det vilde være i højeste Grad uklogt at handle derefter. Med Hensyn til Fællesforsamlingen, da indrømmer jeg, at vor lovgivende Virksomhed er vanskelig; men fordi der er en Vanskelighed heri, vil det dog være aldeles urigtigt at gjøre disse Vanskeligheder endnu meget større; thi det oversee man ikke, at her ligger væsentligen dog Interessesen for Heelstatsforsamlingen, her ligger Interessesen for det Hele. Hvorfor? Fordi her hviler Statsgjælden. En dansk Forsamlings Dæ og Hjerte vil bøie sig hen til Heelstaten, fordi Heelstatens Interesser ere knyttede saa nøie sammen netop til denne Landsdeel. Derfor vil man ogsaa finde, at fra dansk Side har der altid fundet Imødekommen Sted for at tilveiebringe en større Enighed; men det stiller sig ganske anderledes med Hensyn til de andre Statsdele. Jeg siger altsaa i Henhold til mit Udviklede, at der er Noget, der ligger i Forholdene, der vil gjøre det vanskeligt at gennemføre Fællesforsamlingen, og jeg er overbevist om, at den ærede Udenrigsminister ikke tager mig det ilde op, naar jeg paa Grund heraf henleder Opmærksomheden paa, at en bestemt Erklæring fra hans Side om at, man ikke vil udvikle de enkelte Statsdeles Forsamlinger, før ialtfald samtidigt med Fællesforsamlingen, vilde være i høj Grad beroligende for Mange (Ja! Ja! Hør!); thi de Betænkigheder, der af mig ere udtalte, deles af Mange foruden mig (Hør!).